

2017 M. LIETUVOJE ĮVYKUSIŲ EKSTREMALIŲJŲ SITUACIJŲ, EKSTREMALIŲJŲ ĮVYKIŲ IR / AR KITŲ RIZIKĄ GYVENTOJŲ SVEIKATAI IR GYVYBEI KELIANČIŲ ĮVYKIŲ, JŲ PADARINIŲ, TAIKYTŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS SAUGOS PRIEMONIŲ ATASKAITA

ŠALČIAI

2017 metais žemiausia vidutinė oro temperatūra Lietuvoje buvo registruojama sausio mėnesį ir siekė $-5,1$ °C (didesnėje šalies dalyje artima 1981–2010 m. standartinei klimato normai (toliau – SKN)). Žemiausia temperatūra buvo šiaurės rytiniuose ir pietrytiniuose rajonuose – iki $-26...-29$ °C.

Didžiausias vėjo greitis sausį daugelyje rajonų siekė 15–21 m/s, Nidoje 24 m/s. Esant minusinei ar net teigiamai oro temperatūrai, kuomet pučia stiprus vėjas, kyla grėsmė dėl nušalimų, bendro kūno sušalimo at net mirties.

Taikytos visuomenės sveikatos saugos priemonės:

Siekiant apsaugoti visuomenę nuo šalčio poveikio pasekmių, Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centro (toliau – SMLPC), Sveikatos apsaugos ministerijos Ekstremalių sveikatai situacijų centro (toliau – ESSC), Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – PAGD), daugelio Nacionalinio visuomenės sveikatos centro (toliau – NVSC) departamentų ir visuomenės sveikatos biurų internetinėse svetainėse buvo patalpinti patarimai gyventojams kaip apsisaugoti nuo šalčio, išvengti nušalimų, sušalimo ir kaip suteikti pirmąją pagalbą nukentėjusiems nuo šalčio.

KARŠČIAI

2017 m. saulė spindėjo daugiausiai gegužės mėnesį – 290–360 val. (25–75 val. ilgiau už SKN), o vasara buvo gan debesuota – saulės spindėjimo trukmė buvo žemesnė už SKN. Pirmoji karščio banga Lietuvą užplūdo gegužės mėnesį – aukščiausia oro temperatūra daug kur pakilo iki $25-29$ °C, tačiau vidutinė gegužės mėnesio temperatūra buvo $10,9-13,1$ °C. Dar viena karščio banga pasiekė Lietuvą rugpjūtį – daugelyje rajonų aukščiausia oro temperatūra pasiekė $30-35$ °C, o vidutinė rugpjūčio mėnesio temperatūra buvo $16,2...18,5$ °C (daugelyje rajonų artima SKN). Liepos mėn. vidutinė oro temperatūra buvo $15,7-17,4$ °C (daugelyje rajonų žemesnė už SKN).

Taikytos visuomenės sveikatos saugos priemonės:

ESSC, SMLPC, PAGD, daugelio NVSC departamentų ir visuomenės sveikatos biurų internetinėse svetainėse buvo pateikta informacija gyventojams apie ultravioletinių spindulių ir aukštos temperatūros poveikį žmogaus sveikatai, taip pat praktiniai patarimai, kaip apsisaugoti save ir savo artimuosius nuo žalingo šilumos ir saulės poveikio, kaip suteikti pirmąją pagalbą.

POTVYNIAI

Didžiausias kritulių kiekis buvo užregistruotas liepos mėnesį Lietuvos kraštiniuose rytiniuose, kai kur centriniuose rajonuose ir vietomis pajūryje – 153–200 mm (2,2–2,5 SKN).

Storiausia sniego danga užregistruota sausio viduryje, didesnėje šalies dalyje vidutinis jos storis siekė 12–25 cm.

Stichinis vandens lygis sausio mėnesį stebėtas Nemune ties Rusne, Leitėje ties Kūlynais, Gėgėje ties Plaškiais. Sausio pradžioje buvo apsemtas krašto kelio Nr. 206 Šilutė–Rusnė ruožas. Ties Rusne Nemuno upės vandens lygis viršijo stichinę ribą ir siekė 294 cm, prasidėjo potvynis, kuris su pertraukomis išsilaikė iki kovo 28 dienos. Sausio 4 dieną vandens gylis pakilo iki 23 cm. Vasario 28 dieną vandens sluoksnis ant kelio buvo didžiausias ir siekė 65 cm.

Liepos 26 d. po smarkios liūtės Vilniuje kelios užtvindytos ir nepravažiuojamos gatvės buvo uždarytos, sustojo eismas. Kiti Lietuvos miestai taip pat buvo užtvindyti.

Taikytos visuomenės sveikatos saugos priemonės:

Lengvųjų transporto priemonių eismas buvo uždraustas, kelininkai apsemtu kelio ruožu gabeno lengvuosius automobilius. Užliejamajame kelio Nr. 206 Šilutė–Rusnė ruože planuojama įrengti estakadą, taip pat numatyta sutvarkyti kelią nuo Šilutės iki Rusnės. Naujienu portaluose buvo skelbiami perspėjimai apie potvynį ir pavojingus kelio ruožus. PAGD internetinėje svetainėje patalpintos rekomendacijos kaip elgtis potvynio metu bei kaip smėlio maišai gali apsaugoti gyventojus nuo potvynio.

AUDROS, ŠKVALAI

Didžiausias vėjo greitis daugelyje rajonų buvo stebimas balandį ir siekė 16–21 m/s, taip pat sausį (15–21 m/s) bei vasarį (15–20 m/s). Liepos mėnesį Ukmergėje didžiausias vėjo greitis siekė 22 m/s. Nidoje vėjo greitis sausio mėnesį siekė 24 m/s.

Birželio 29 dieną Pietų ir Rytų Lietuvoje stebėta labai smarki audra su perkūnija, vietomis kruša ir škvalas, kurio metu vėjo greitis siekė 15–22 m/s. Daugelyje rajonų buvo smarkus lietus ir kritulių kiekis siekė 15–42 mm/≤ 12 val., o Vilniaus, Lazdijų, Molėtų ir Trakų savivaldybėse lietus buvo labai smarkus (50–66 mm/≤ 12 val.). Vilniuje dėl didelių balų, dėl susidariusio potvynio ir neveikiančių šviesoforų buvo sutrikdytas eismas, kai kurios gatvės tapo nepravažiuojamos. Kaune ant automobilių buvo užvirtę medžiai, taip pat nuplėštas namo stogas.

Liepos 11 dieną Pietų ir Rytų Lietuvoje buvo audra su perkūnija ir labai smarkus lietus. Kilusi vėtra vertė medžius. Kritulių kiekis Trakuose siekė 77,9 mm/≤ 12 val., Molėtuose 54,9 mm/≤ 12 val., Dūkšte 53,3 mm/≤ 12 val., o Elektrėnuose prilijo net 80,3 mm/≤ 12 val, fiksuoti stichiniai lietūs. Daug kur per ≤ 12 val. kritulių kiekis siekė 16,5–48 mm. Vilniuje dėl pasenusios lietaus nuotekų sistemos keliose gatvėse susidarė potvyniai, jos tapo laikinai nepravažiuojamos. Buvo apsemtos kai kurių prekybos centrų požeminės stovėjimo aikštelės, vanduo užplūdo į parduotuves dėl pažeistos lietvamzdžio sistemos. Keli nuvirtę medžiai užvirto ant automobilių ir juos pagadino. Širvintose paskelbta ekstremali situacija, apsemtos vandeniui ligoninės rūšio patalpos ir ten esančios elektros skydinės, taip pat poliklinika, Socialinių paslaugų centras, daugelio gyvenamųjų namų rūšiai. Savivaldybės administracija liko be elektros.

Taikytos visuomenės sveikatos saugos priemonės:

Ugniagesiai pašalino nuvirtusius medžius, likvidavo padarinius. Naujienu portaluose ir PAGD internetinėje svetainėje buvo skelbiama informacija apie artėjančias audras bei rekomendacijos, kaip elgtis audros metu. Apie numatomus škvalus žmonės buvo įspėjami žinutėmis mobiliaisiais telefonais.

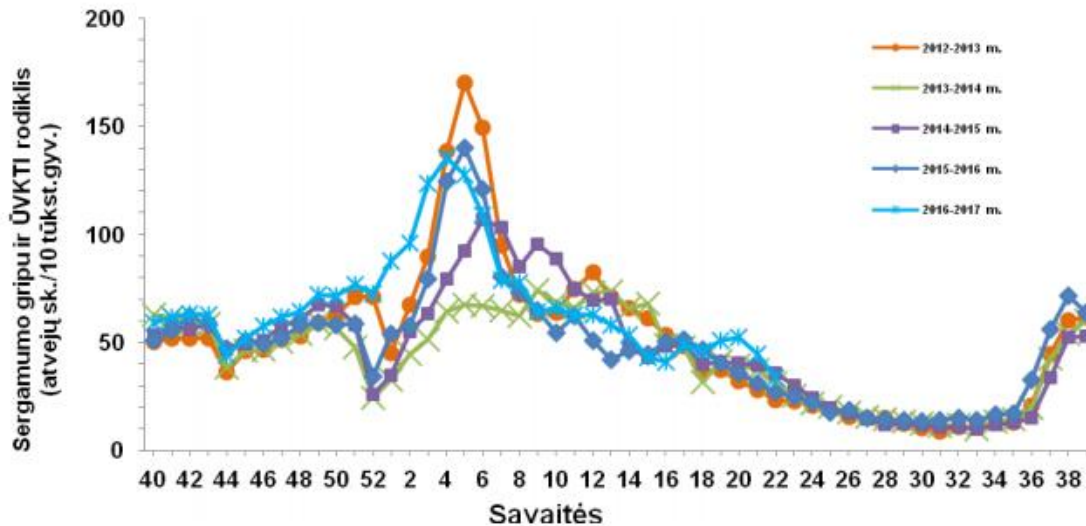
GRIPAS IR ŪVKTI

Lietuvoje 2016–2017 m. gripo sezono, prasidėjusio 2016 m. spalio 10 d. metu buvo užregistruota 30 958 gripo atvejai, kas yra mažiau, nei 2015–2016 m. gripo sezono metu. Lietuvoje, kaip ir visoje Europoje, cirkuliavo A(H3N2) gripo virusas (79,8 proc. atvejų). Gripo epidemija buvo paskelbta 24 savivaldybėse iš 60.

Per 2016–2017 m. gripo sezoną užregistruotos 3 mirtys nuo gripo (7,3 kartų mažiau, nei per 2015–2016 m. gripo sezoną). Visi nuo gripo komplikacijų mirę asmenys nebuvo pasiskiepiję, nors visi jie priklausė gripo rizikos grupėms.

Sergamumo gripu ir ŪVKTI pikas buvo stebimas 4-ąją metų savaitę (sausio 23–29 d.), kai sergamumo rodiklis siekė 135,5 atv./10 tūkst. gyventojų (1 paveikslas). 4-ąją 2017 metų savaitę į ligoninę buvo paguldyta daugiausiai susirgusiųjų gripu – 188 asmenys. Intensyvios terapijos skyriuose

dėl gripo ar jo sukeltų komplikacijų gydyta 70 asmenų (dvigubai mažiau nei ankstesnį sezoną) bei hospitalizuota dvigubai mažiau nėsčiųjų – 11.



1 pav. Bendras Lietuvos sergamumas gripu ir ŪVKTI (2012 m. 40 sav. – 2017 m. 22 sav.)

Taikytos visuomenės sveikatos saugos priemonės:

Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras kas savaitę gripo sezono metu atnaujindavo informaciją apie sergamumą gripu ir ŪVKTI. Internetinėje svetainėje buvo patalpinta svarbiausia informacija apie 2016–2017 m. gripo sezoną: ligos simptomai, galimos komplikacijos, profilaktiniai skiepėjimai ir gydymo galimybės. Sergamumo gripu raida Lietuvoje taip pat buvo registruojama epideminio lygio žemėlapyje. Informacinė medžiaga apie gripą buvo talpinama NVSC departamentų ir visuomenės sveikatos biurų internetinėse svetainėse.

Įgyvendinant sveikatos apsaugos ministro 2014 m. sausio 3 d. įsakymą Nr. V-8 „Dėl Nacionalinės imunoprofilaktikos 2014–2018 metų programos patvirtinimo“, Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos 2016–2017 m. gripo sezonui įsigijo 110 000 sezoninio gripo vakcinos dozių ir buvo įskiepyta 99,9 % sezoninės gripo vakcinos.

CHEMINIS UŽTERŠIMAS

2017 m. Lietuvoje užregistruoti 74 užteršimo cheminėmis medžiagomis atvejai, iš jų 60 – užteršimo gyvsidabriu židiniai. NVSC Utenos, Tauragės ir Telšių departamentų aptarnaujamose teritorijose 2017 m. cheminio užteršimo atvejų užregistruota nebuvo.

Užregistruotų cheminio užteršimo atvejų pasiskirstymas pagal teritorijas pateiktas 1 lentelėje.

1 lentelė. Užregistruotų cheminio užteršimo atvejų pasiskirstymas Lietuvoje pagal teritorijas

Aptarnaujama teritorija (NVSC departamentai)	Cheminio užteršimo atvejų skaičius	Iš jų užteršimo gyvsidabriu atvejų skaičius	Atliktų laboratorinių tyrimų skaičius	Nukentėjusiųjų (apsinuodijusiųjų) skaičius
Alytus	3 (1 nežinoma cheminė medžiaga)	2	4	1
Kaunas	7 (2 nežinomos cheminės medžiagos,	2	17	3

	2 – vandenviečių Raseinių raj. tarša arsenu, 1 – mokykloje degimo produktai)			
Klaipėda	37 (1 – automobilio tepalai, 1 – nežinoma cheminė medžiaga)	35	340	2
Marijampolė	1	1	12	-
Panevėžys	1 (nežinoma cheminė medžiaga)	-	-	-
Šiauliai	4 (1 – druskos rūgštis)	3	11	-
Tauragė	-	-	-	-
Telšiai	-	-	-	-
Utena	-	-	-	-
Vilnius	21 (3 – nežinoma cheminė medžiaga, 1 – fuzelis)	17	690	4
Iš viso	74	60	1074	10

Užteršimo gyvsidabriu atvejai:

Per 2017 metus NVSC departamentuose buvo gauta 60 pranešimų apie cheminę taršą **gyvsidabriu**. Dauguma šių užteršimo atvejų (55) įvyko sudužus medicininiams gyvsidabriniais termometrams buitėje, kuomet išsiliejo metalinis gyvsidabris. Be to, užregistruotas 1 atvejis, kai lauke prie gyvenamojo namo rastas maišelis, kuriame buvo penki nesudaužyti termometrai ir dvi guminės kriaušės su gyvsidabriu, gyvsidabris išlietas nebuvo.

Vienu atveju buvo sudaužytas buteliukas su gyvsidabriu. Įvykio metu gyvenamosiose patalpose buvusios dvi moksleivės hospitalizuotos. Priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba (toliau – PGT) surinko gyvsidabrį ir atliko demerkurizaciją. Buvo atlikti gyvsidabrio garų koncentracijos gyvenamosios aplinkos ore matavimai.

2 kartus buvo užregistruoti atvejai, kai tarša gyvsidabriu įvyko dėl nusikalstamos veiklos:

1. NVSC Kauno departamento aptarnaujamoje teritorijoje, gyvenamajame name buvo rasta gyvsidabrio. Patalpose buvęs asmuo buvo išvežtas į gydymo įstaigą medicininei apžiūrai.

2. NVSC Vilniaus departamento aptarnaujamoje teritorijoje, skalbimo mašinoje rasta apie 8 g metalinio gyvsidabrio, kurio buvo rasta ir buto savininkės automobilyje.

Taikytos visuomenės sveikatos saugos priemonės:

Visais minėtais atvejais gyvsidabrio garų koncentracija viršijo didžiausią leistiną koncentraciją (toliau – DLK) gyvenamosios aplinkos ore. Buvo atlikta mechaninė ir cheminė demerkurizacija. Organizuotos visuomenės sveikatos saugos priemonės, teiktos rekomendacijos dėl pakartotinės patalpų, inventoriaus bei gyventojų asmeninių daiktų demerkurizacijos. Nacionalinei visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijai (toliau – NVSPL) atlikus kontrolinius tyrimus, gyvsidabrio koncentracija neviršijo DLK.

Vienu atveju NVSC Šiaulių departamento aptarnaujamoje teritorijoje įmonėje, kurios veikla nesusijusi su gyvsidabrio panaudojimu, išsiliejo gyvsidabris. Atsitikus įvykiui, įmonės darbuotojai nutraukė darbus ir pasišalinę iš gamybinių patalpų. Šiaulių apskrities PGT surinko gyvsidabrį ir atliko demerkurizaciją.

Taikytos visuomenės sveikatos saugos priemonės:

Įmonės atstovams buvo duotas nurodymas maksimaliai vėdinti patalpas, suteikta informacija apie pavojingų atliekų pridavimą. Po laboratorinių tyrimų atlikimo NVSC Šiaulių departamento specialistai pateikė išvadas dėl patalpų tinkamumo tolesnei eksploatacijai.

NVSC Klaipėdos ir Vilniaus departamentų pateiktais duomenimis, 2017 metais buvo likviduoti atitinkamai vienas ir du cheminio užteršimo gyvsidabriu židiniai, nustatyti 2016 metais. Cheminio užteršimo židinio, nustatyto 2012 metais Ukmergės teismo pastate likvidavimas tęsiamas.

Užteršimai kitomis cheminėmis medžiagomis:

1. NVSC Kauno departamento aptarnaujamoje teritorijoje

1.1. Ražaitėlių, Šienlaukio vandenvietėse imant geriamojo vandens mėginius arseno nustatymui buvo nustatytos aukštos arseno koncentracijos, viršijančios nustatytą ribinę vertę.

Taikytos visuomenės sveikatos saugos priemonės:

Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos sprendimu minėtų vandenviečių veikla buvo sustabdyta. Buvo prašoma užtikrinti alternatyvų geriamojo vandens tiekimą bei suteikti informaciją minėtų vandenviečių vartotojams apie potencialų pavojų jų sveikatai ir apie veiksmus, kurių jie privalo imtis, kad nepakenkti savo sveikatai – uždrausti vartoti vandenį maisto ir gėrimo tikslais. Buvo teikta raštiška informacija Ražaitėlių ir Šienlaukio kaimų seniūnaičiams. Viešai informuoti gyventojai. Teikta informacija žiniasklaidai. Raseinių raj. savivaldybė organizavo buteliuoto geriamojo vandens tiekimą vartotojams. Minėtose teritorijose įrengtos naujos vandenvietės.

1.2. Mokykloje, katilinės patalpoje degė, lydėsi degiklis, dūmai veržėsi į mokyklos patalpas. Mokykloje suveikė priešgaisrinė signalizacija, vaikai buvo evakuoti iš mokyklos patalpų ir išleisti į namus.

Taikytos visuomenės sveikatos saugos priemonės:

Mokyklos veikla buvo sustabdyta ir nevykdoma, patalpos vėdinamos. NVSC ir NVSPL specialistai mokymo klasėse paėmė oro mėginius. Buvo atlikta 14 tyrimų. Išmatuotos mokyklos patalpų anglies dvideginio (CO₂) ir anglies monoksido (CO) koncentracijos neviršijo DLK.

1.3. Į policijos komisariatą per ventiliaciją pateko cheminės medžiagos, naudotos atliekant kenkėjų kontrolę gretimose patalpose. Cheminės taršos tyrimai neatlikti, kadangi NVSPL neturėjo galimybių atlikti matavimų pasklidusių medžiagų kiekiui nustatyti.

1.4. Universitete įvykus cheminei taršai evakuota apie 400 žmonių, iš jų 2 pristatyti į gydymo įstaigą. Išvėdinus patalpas ir atlikus kanalizacijos tinklų praplovimą bei įvertinus, kad patalpose cheminių medžiagų kvapo nejaučiama, žmonėms buvo leista grįžti į patalpas.

2. NVSC Klaipėdos departameno aptarnaujamoje teritorijoje:

2.1. Gyvenamojo namo teritorijoje išsipylė automobilio tepalai. PGT teršalus surinko ir iškvietė Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamento specialistus.

2.2. Gyvenamojo namo teritorijoje buvo jaučiamas supuvusio kiaušinio kvapas. NVSC specialistai gyventoją supažindino su skundų dėl kvapų nagrinėjimo tvarka ir pasiūlė pateikti NVSC skundą dėl kvapų.

3. NVSC Šiaulių departameno aptarnaujamoje teritorijoje:

3.1. Pranešta apie ant šaligatvio prie pastato išpilusį skystį. Įvykio vietoje buvo rastas sudužęs 1 l talpos druskos rūgšties butelis, kuris buvo užpildytas sorbentais ir vieta nuplauta vandeniu. Nukentėjusių nebuvo.

4. NVSC Vilniaus departameno aptarnaujamoje teritorijoje:

4.1. Vanaginės k., Vilniaus r. išsipyklė 300–400 m³ fuzelio (alkoholio) Laboratoriniai oro užterštumo tyrimai organizuoti artimiausioje gyvenamojoje aplinkoje bei tolimesnėje pavėjinėje pusėje esančioje gyvenamojoje aplinkoje.

4.2. Parduotuvės patalpose pajutus neaiškios kilmės cheminių medžiagų kvapą buvo organizuoti laboratoriniai tyrimai. Parduotuvės salės ir vaistinės patalpose nustatytas SO ir nenustatytos medžiagos padidintos koncentracijos 50 ppm (viršytos leistinos ribos). NVSPL atliko patalpų oro užterštumo lakiaisiais organiniais junginiais tyrimus, nustatytos koncentracijos neviršijo DLK.

4.3. Administracinio teismo patalpose iš dėžės su daiktiniais įrodymais išsipyklus cheminei medžiagai, atliktas patalpų nukenksminimas. NVSC Vilniaus departameto specialistai organizavo visuomenės sveikatos saugos priemones.

5. NVSC Panevėžio departameno aptarnaujamoje teritorijoje:

5.1. Į buto durų spyną buvo pripilta aštraus kvapo, neaiškios kilmės, aliejiškos konsistencijos skysčio. Sprogimo ir radiacijos pavojus nenustatytas, nežinoma cheminė medžiaga neutralios reakcijos, neskleidė aromatinių angliavandenilių į orą. Aliejiškas skystis buvo sušluostytas vienkartiniais rankšluosčiais, židinytis likviduotas.

6. NVSC Alytaus departameno aptarnaujamoje teritorijoje:

6.1. Įmonės teritorijoje stovėjęs sunkvežimis, kuriuo surenkamos buitinės atliekos, buvo užterštas su atliekomis patekus neaiškios kilmės cheminei medžiagai, kuri skleidė aštrų kvapą, būdingą odorantui (etiltoliui). Į įmonės teritoriją buvo iškviestos specialiosios tarnybos, PGT specialistai atliko užteršto sunkvežimio nukenksminimo darbus.

Dėl cheminių medžiagų poveikio per 2017 metus nukentėjo 10 asmenų (iš jų 3 – nuo gyvsidabrio). NVSC departamentams gavus informaciją apie cheminio užteršimo židinio lokalizavimą ir (ar) likvidavimą ir pateikus užsakymus NVSPL, buvo atlikti 1 074 laboratoriniai tyrimai.

ĮVYKIAI, EKSTREMALIEJI ĮVYKIAI, EKSTREMALIOSIOS SVEIKATAI SITUACIJOS PASAULYJE

Analizuojant Medicinos informacijos sistemos (*Medical Information System*), Ekstremalių situacijų monitoringo programos (*The Program for Monitoring Emerging Diseases*), Tarptautinių nelaimių informacijos centro (*Center for International Disaster Information*), Visuotinės nelaimių įspėjimo ir koordinavimo sistemos (*The Global Disaster Alert and Coordination System*), Potvynių sąrašo (*Floodlist*), JAV Cheminės saugos tarnybos (*U.S. Chemical Safety Board*), Išankstinio įspėjimo ir reagavimo sistemos (*Early Warning and Response System*), Pasaulio sveikatos organizacijos (*World Health Organization*) duomenis bei informaciją dėl pasaulyje įvykusių ekstremaliųjų sveikatai situacijų, įvertintos labiausiai pasaulyje paplitusios užkrečiamosios ligos buvo:

Beždžionių raupai (Nigerija), **botulizmas** (Armėnija, JAV, Japonija, Portugalija, Ukraina, Marokas), **bruceliozė** (Meksika, Napalas, Paragvajus), **cholera** (Jemenas, Somalis, Pietų Sudanas, Haitis, Jemenas, Kongo Demokratinė Respublika, Malavis, Etiopija, Sudanas, Indonezija, Dominikos Respublika, Nepalas, Kenija, Indija, Korėja, Tanzanija, Nigerija, Čadas, Uganda, Mozambikas, Zambija), **čikungunija** (Pakistanas, Indija, Prancūzija, Šiaurės Amerika, Centrinė Amerika, Lotynų amerika ir Karibų salos, Andai, Bangladešas, Italija, Brazilija, Meksika, JAV, Paragvajus, Hondūras), **Dengė karštligė** (Indija, Šri Lanka, Pakistanas, Laosas, Indonezija, Malaizija, Naujoji Kaledonija, Vietnamas, Taivanas, Bangladešas, Tailandas, Mianmaras, Singapūras, JAV, Kambodža, Kinija,

Filipinai, Fidžis, Australija, Bolivija, Meksika, Samoa, Pakistanas, Nepalas, Burkina Fosas, Nepalas, Senegalas, Sudanas, Indija), **difterija** (Venesuela, Pietų Afrikos Respublika, Pakistanas, Haitis, Brazilija, Jemenas, Indonezija, Bangladešas), **Ebola** (Kongo Demokratinė Respublika), **epideminis parotitas** (Australija, Naujoji Zelandija, Brazilija, JAV, Malaizija, Bolivija, Kanada, Polinezija), **erkinis encefalitas** (Japonija), **febrilinė rbdmiolizė** (Italija), **geltonoji karštligė** (Kuba, Brazilija, Pietų Amerika, Bolivija, Dramblio Kaulo Krantas, Nigerija), **gripas** (Indonezija, Egiptas, Indija, JAV), **gripas H1N1** (Mianmaras, Pakistanas), **gripas H1N2** (JAV), **gripas H3N2** (JAV), **gripas H5N1** (Egiptas, Indonezija), **gripas H7N9** (Taivanas, Kinija, Mongolija), **gripas H9N2** (Kinija), **hepatitas A** (Pakistanas, Portugalija, JAV, Škotija, Prancūzija, Ukraina, Čilė, Australija, Nepalas, Jordanija, Brazilija, Čekija, Bulgarija, Sirija), **hepatitas C** (Indija), **hepatitas E** (Čadas, Nigeris, Nigerija, Jungtinė Karalystė, Indija, Namibija), **japoniškas encefalitas** (Vietnamas, Filipinai, Indija, Malaizija, Taivanas, Kinija, Australija), **juodligė** (Zambija, Indonezija, Indija, Australija, Pakistanas, Zimbabvė, Gvinėja, Kenija, Rumunija, Kirgizstanas, Bangladešas, Gruzija), **kampilobakteriozė** (Kanada, Jungtinė Karalystė, JAV), **kokliušas** (JAV), **koronavirusinė infekcija** (Saudo Arabija, Jungtiniai Arabų Emiratai), **Krymo-Kongo hemoraginė karštinė** (Pietų Afrika, Namibija, Pakistanas, Uganda, Afganistanas, Ispanija, Iranas, Rusija), **Ku karštligė** (Čilė), **laimo liga** (Rusija, Estija, JAV), **Lassa karštligė** (Nigerija, Beninas), **legioneliozė** (Australija, Ispanija, JAV, Kanada, Jungtinė Karalystė, Naujoji Zelandija, Portugalija), **leišmaniozė** (Kenija, Kolumbija, Brazilija, Pietų Sudanas, Tunisas), **leptospirozė** (Indija, Nepalas, JAV, Peru, Dominikos Respublika), **listeriozė** (Danija, Pietų Afrikos Respublika), **maliarija** (Kuba, Namibija, Pietų Afrika, Pietų Sudanas, Žaliasis Kyšulys, Venesuela, Indija, Angola, Graikija, Kipras, Prancūzija, Kenija, Italija), **maras** (JAV, Madagaskaras, Seišeliai), **meningokokinė infekcija** (Beninas, Togas, Nigerija, Gana, Liberija, Pakistanas, Jemenas, Fidžis, Rusija, Taivanas, Australija, Rumunija, JAV), **Marburgo virusinė liga** (Uganda, Kenija), **pasiutligė** (Filipinai, JAV, Malaizija, Brazilija), **poliomielitas** (Sirija, Afganistanas, Pakistanas), **rankų-kojų-burnos liga** (Tailandas, Japonija, Singapūras, Kinija, Japonija), **raupsai** (Indija), **Rift Valley karštligė** (Uganda), **salmoneliozė** (JAV, Norvegija, Švedija, Naujoji Zelandija, Japonija, Ukraina, Australija, Prancūzija), **šigeliozė** (JAV, Vietnamas, Argentina), **tifoidinė karštligė** (Gvatemala, Indija, Pietų Korėja, Gajana, Prancūzija, JAV, Fidžis, Zambija), **tymai** (Belgija, Austrija, Sirija, Italija, Rumunija, Ispanija, Prancūzija, Portugalija, Vokietija, Kanada, Minesota, Tailandas, Švedija, Australija, Gvinėja, Sudanas, Nigerija, Indija, Belgija, Pietų Sudanas, Pietų Afrikos Respublika, Omanas, Pakistanas, Tadžikija, Suomija, Norvegija, Švedija, Uganda, Jungtinė Karalystė, Izraelis, Austrija, Bulgarija, Bangladešas, JAV, Kanada, Venesuela, Liberija, Graikija, Pakistanas, Ukraina, Vietnamas, Serbija, Rusija), **trichineliozė** (Kambodža), **tuberkuliozė** (Filipinai), **Vakarų Nilo karštligė** (Graikija, Rumunija, JAV), **vidurių šiltinė** (Zimbabvė, Naujoji Zelandija), **Zika** (Šiaurės Amerika, Meksika, Centrinė Amerika, Lotynų Amerika ir Karibų salos, kitos Karibų regiono salos, Andai, Brazilija ir Pietų Amerika).

Pagrindinės 2017 m. gamtinės kilmės ekstremaliosios situacijos ir įvykiai, dėl kurių mirė, buvo sužaloti ar masiškai evakuoti žmonės: **sniego lavinos** (Italija, Tadžikistanas, Prancūzija, Japonija), **sniego ir ledo griūtys** (Afganistanas, Alpės), **šalčiai** (Lenkija, Gvatemala), **potvyniai** ir **audros** (Tailandas, Hondūras, Filipinai, Jamaika, Prancūzijos Polinezija, Italija, JAV, Mozambikas, Peru, Zimbabvė, Balis, Saudo Arabija, Iranas, Kalifornija, Kolumbija, Pietų Afrika, Čilė, Indonezija, Madagaskaras, Burundis, Angola, Gana, Australija, Argentina, Malavis, Naujoji Kaledonija, Šiaurės Karolina, Dominikos Respublika, Haitis, Rusija, Taivanas, Vietnamas, Japonija, Pakistanas, Venesuela, Indija, Lenkija, Nepalas, Siera Leonė, Austrija, Bangladešas, Šveicarija, Kinija, Uganda, Nigeras, Afganistanas, Naujoji Zelandija, Nigerija, Karibų salos, Meksika, Vokietija, Kongo Demokratinė Respublika, Airija, Filipinai, Bulgarija, Graikija, Malaizija, Tailandas), **žemės drebėjimai** (Turkija, Filipinai, Salvadoras, Kinija, Italija, Graikija, Gvatemala, Meksika, Irakas, Iranas).

Dažniausios cheminės kilmės ir kitos ekstremaliosios situacijos buvo: **apsinuodijimas pesticidais** (JAV, Indija), **apsinuodijimas dujomis** (Vokietija, Belgija), **apsinuodijimas chloro dujomis** (Indija, Jungtinė Karalystė), **apsinuodijimas metanoliu** (Pakistanas), **apsinuodijimas propanu** (JAV), **apsinuodijimas fosfino dujomis** (Dominikos Respublika), **apsinuodijimas akonitinu** (Kalifornijos valstija), **apsinuodijimas vandenilio peroksidu** (Jungtinė Karalystė), **apsinuodijimas anglies monoksidu** (Mičiganas), **apsinuodijimas zarino dujomis** (Sirija), **chemikalų išsiliejimas** (JAV), **gaisrai** (Iranas, Portugalija, Salvadoras, JAV, Italija, Rusija, Kinija, Juodkalnija, Prancūzija, Indonezija, Malaizija, Ispanija, Jungtinė Karalystė, Gruzija, Pietų Korėja, Mumbajus), **sprogimas** (JAV, Kinija, Uzbekistanas, Ukraina, Portugalija, Koloradas, Ispanija, Abchazija, Vietnamas, Bangladešas, Indija, Latvija, Indonezija, Rusija, Izraelis, Austrija), **teroro aktai** (Turkija, JAV, Izraelis, Afganistanas, Pakistanas, Brazilija, Turkija, Meksika, Somalis, Kanada, Ukraina, Sirija, Kongo Demokratinė Respublika, Irakas, Iranas, Jemenas, Sirija, Anglija, Rusija, Egiptas, Nigerija, Burkina Fasas, Malis, Ispanija, Suomija, Kuba, Prancūzija, Saudo Arabija, Libija, Indija, Vokietija, Filipinai, Jungtinė Karalystė, Kinija).

Literatūros sąrašas:

1. Lietuvos hidrometeorologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos. Mėnesio apžvalgų archyvas. Prieiga per internetą: <http://www.meteo.lt/lt/menesio-apzvalgu-archyvas>
2. Lietuvos hidrometeorologijos el. paštu pateikti pranešimai.
3. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos el. paštu pateikti pranešimai.
4. Naujienų portalas Delfi. Straipsnių archyvas. Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/archive/>
5. Sveikatos apsaugos ministerijos Ekstremalių sveikatai situacijų centras. Įvykių, ekstremaliųjų įvykių, ekstremaliųjų sveikatai situacijų pasaulyje apžvalgos. Naujienų archyvas. Prieiga per internetą: <http://essc.sam.lt/lt/naujienos/apzvalgos/archive.html>
5. Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras. Ką turėtume žinoti apie 2016-2017 m. gripo sezoną? Prieiga per internetą: <http://www.ulac.lt/uploads/downloads/gripas/Ka%20turetume%20zinoti%20apie%202016-2017%20gripo%20sezona.pdf>
6. Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras. Sergamumas gripu ir ūminėmis viršutinių kvėpavimo takų infekcijomis 2016/2017 m. sezonu. Prieiga per internetą: <http://www.ulac.lt/lt/sergamumas-gripu-ir-uminemis-virsutiniu-kvepavimo-#2016/2017>
7. Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras. Bazevičiūtė G. Gripo sezonas buvo ilgesnis, bet susirgusiųjų užregistruota mažiau, 2017 m. birželio 1 d. Prieiga per internetą: <http://www.ulac.lt/naujienos/pranesimai-spaudai/gripo-sezonas-buvo-ilgesnis-bet-susirgusiuju-uzregistruota-maziau>
8. Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras. Sergamumo gripu ir ūmiomis viršutinių kvėpavimo takų infekcijomis epideminio lygio žemėlapis. Prieiga per internetą: <http://www.ulac.lt/lt/sergamumo-gripu-ir-umiomis-virsutiniu-kvepavimo-ta>